

در آمدی بر

"جامعه شناسی سبک زندگی جوانان"

تألیف:

قربانعلی ابراهیمی

(عضو هیات علمی دانشگاه مازندران)

عباس بهنوئی گدنه

دشرویه

با همکاری انتشارات منفکران

درآمدی بر جامعه‌شناسی

سیک زندگی جوانان

تألیف: قربانعلی ابراهیمی - عباس بهنونی گدنه

طراحی جلد: جواد شریف‌پور

حروفچینی: منفکران

چاپ اول: بهار ۱۳۹۲

لینتوگرافی: مهران‌نگار

چاپ: غزال

صحافی: کیمیا

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۰۶۵۹-۸-۱

تیراژ: ۱۱۰۰

بها: ۷۰۰۰ تومان

www.adib-book.com

سرشناسه	:	ابراهیمی قربانعلی ۱۳۴۱
عنوان و نام پدیدآور	:	درآمدی بر جامعه‌شناسی سبک زندگی جوانان تألیف قربانعلی ابراهیمی، عباس بهنونی گدنه
مشخصات نشر	:	تهران، لویه، منفکران: ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	:	۲۰۴ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۹۰۶۵۹-۸-۱
موضوع	:	زندگی - ایران - بایلس - نمونه پژوهی
موضوع	:	جوانان مصرف کننده - ایران - بایلس - نمونه پژوهی
موضوع	:	جوانان ایران مسائل اجتماعی و اخلاقی
شناسه افزوده	:	بهنونی گدنه، عباس، ۱۳۵۹
رده بندی کنگره	:	HQ۲۰۲۲/د۹۰۴۹ ۱۳۹۰
رده بندی دیویی	:	۳۰۶/۰۹۵۵۲۱۵۶
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
شماره کتابخانه ملی	:	۲۵۱۳۶۷۵

مراکز فروش:

۶۶۹۶۱۲۵۹

نشر آزادپیمما

آدرس ناشر: انقلاب - جسمالزاده شمالی - کوچه معینی - پلاک ۱۱
 انتشارات لویه - منفکران: تلفن: ۶۶۹۱۵۳۱۱ - ۶۶۲۲۷۳۶۹ - فاکس: ۶۶۹۳۳۱۵۳ - فروشگاه‌ها:
 رشت، شعبه (۱) جنب آردکوبی ۳۲۳۰۳۷۷ - شعبه (۲) میدان شهرداری ۲۲۳۶۸۰۵

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۵
فصل ۱: تأملات نظری در باب سبک زندگی.....	۹
فصل ۲: روش‌شناسی بررسی سبک زندگی جوانان.....	۳۳
فصل ۳: جوانان، سبک زندگی و محصولات فرهنگی.....	۴۳
فصل ۴: جوانان و گذران اوقات فراغت.....	۶۵
فصل ۵: جنسیت و الگوی خرید سبک زندگی.....	۸۷
فصل ۶: جوانان، سبک زندگی و مدیریت ظاهر.....	۱۰۱
فصل ۷: جوانان، سبک زندگی و الگوی مصرف غذا.....	۱۳۵
فصل ۸: بحث و نتیجه‌گیری.....	۱۵۳
منابع (کتابنامه).....	۱۶۰

فهرست جداول

جدول ۱. توزیع فراوانی برحسب نوع موسیقی مورد علاقه (ایرانی).....	۴۷
جدول ۲. توزیع فراوانی برحسب نوع موسیقی مورد علاقه (خارجی).....	۴۸
جدول ۳. توزیع فراوانی برحسب نوع کتابهای مورد علاقه به ترتیب اولویت.....	۴۹
جدول ۴. توزیع فراوانی برحسب نوع خوانندگان مورد علاقه به ترتیب اولویت (ایرانی).....	۵۱
جدول ۵. توزیع فراوانی برحسب نوع خوانندگان مورد علاقه به ترتیب اولویت (خارجی).....	۵۲
جدول ۶. توزیع فراوانی برحسب نوع کارگردانان مورد علاقه به ترتیب اولویت (ایرانی).....	۵۳
جدول ۷. توزیع فراوانی برحسب نوع کارگردانان مورد علاقه به ترتیب اولویت (خارجی).....	۵۴
جدول ۸. توزیع فراوانی برحسب نوع بازیگران مورد علاقه به ترتیب اولویت (ایرانی).....	۵۶
جدول ۹. توزیع فراوانی برحسب نوع بازیگران مورد علاقه به ترتیب اولویت (خارجی).....	۵۷
جدول ۱۰. توزیع فراوانی برحسب نوع نویسندگان مورد علاقه به ترتیب اولویت (ایرانی).....	۵۸
جدول ۱۱. توزیع فراوانی برحسب نوع نویسندگان مورد علاقه به ترتیب اولویت (خارجی).....	۶۰
جدول ۱۲. الگوی فراغت جوانان شیربایس.....	۷۳
جدول ۱۳. توزیع فراوانی نظرات جوانان پیرامون فعالیتهای دینی در گذران زمان فراغت.....	۷۴
جدول ۱۴. توزیع فراوانی نظرات جوانان پیرامون مصرف محصولات فرهنگی در گذران زمان فراغت.....	۷۶
جدول ۱۵. توزیع فراوانی نظرات جوانان پیرامون بودن با گروه دوستان و همسالان در گذران زمان فراغت.....	۷۸
جدول ۱۶. توزیع فراوانی نظرات جوانان بر حسب میزان اهمیت سرگرمی با کامپیوتر در گذران زمان فراغت.....	۷۹
جدول ۱۷. توزیع فراوانی نظرات جوانان پیرامون فعالیتهای ورزشی در گذران زمان فراغت.....	۸۰
جدول ۱۸. توزیع فراوانی نظرات جوانان پیرامون بودن با خانواده در گذران زمان فراغت.....	۸۱
جدول ۱۹. الگوی خرید لباس جوانان پیرامون منش فردی و اجتماعی آنان.....	۸۳
جدول ۲۰. توزیع فراوانی نظرات جوانان پیرامون منش فردی، در خرید لباس.....	۹۴
جدول ۲۱. توزیع فراوانی نظرات جوانان پیرامون منش اجتماعی در خرید.....	۹۵
جدول ۲۲. توزیع فراوانی افراد پاسخگو بر حسب روشهای کنترل وزن (برای تناسب اندام) به ترتیب اولویت ..	۱۲۸
جدول ۲۳. توزیع فراوانی دختران پاسخگو بر حسب میزان اهمیت مقولههای مدیریت بدن.....	۱۲۹
جدول ۲۴. توزیع فراوانی پسران پاسخگو بر حسب میزان اهمیت مقولههای مدیریت بدن.....	۱۳۰
جدول ۲۵. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب استفاده از میز غذا خوری.....	۱۴۲
جدول ۲۶. توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب تمایل به نوع نوشیدنیها به ترتیب اولویت.....	۱۴۳
جدول ۲۷. توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب تمایل به نوع مخلفات به ترتیب اولویت.....	۱۴۴
جدول ۲۸. توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب تمایل به نوع صبحانه به ترتیب اولویت.....	۱۴۵
جدول ۲۹. توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب تمایل به نوع غذاهایی که هنگام شام می‌خورند.....	۱۴۶
جدول ۳۰. توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب تمایل به نوع غذاهایی که هنگام نهار می‌خورند.....	۱۴۷
جدول ۳۱. توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب تمایل به نوع غذاهایی که برای میهمان طبخ می‌کنند.....	۱۴۹
جدول ۳۲. میزان میانگین تمایل به نوع غذاها، مخلفات و نوشیدنیها نمره مورد نظر پاسخگویان.....	۱۵۰

پیشگفتار

در میان حوزه‌های مختلف جامعه‌شناسی، حوزه‌ای که در دهه پایانی قرن بیستم رشد و گسترش چشم‌گیری به ویژه در آمریکا، بریتانیا، آلمان و فرانسه داشته، بی‌گمان جامعه‌شناسی مطالعات فرهنگی است. امروزه محققان به این نتیجه رسیده‌اند، تفاوت‌ها و تمایزهایی که در سطوح مختلف ساختارهای اقتصادی، سیاسی و اجتماعی جوامع شاهد هستیم، بیشتر به ساختار فرهنگی این جوامع بر می‌گردد. بر این مبنا، صاحب‌نظران مفاهیم جدیدی را برای توضیح ساختار فرهنگی جوامع مختلف ابداع و یا مورد استفاده قرار داده‌اند. از جمله این مفاهیم فرهنگی، سازه سبک زندگی می‌باشد. این مفهوم در چند دهه اخیر برای تفسیر رفتارهای روزمره مردم در زندگی روزانه‌شان، از سوی محققان علوم اجتماعی مورد استفاده قرار گرفته است. گسترده‌گی این مفهوم تا آنجا است که علاوه بر توضیح رفتارهای اجتماعی انسان امروزی، به کمک این مفهوم، برای توضیح رفتارهای اقتصادی و سیاسی مردم نیز از این سازه استفاده می‌شود.

در این راستا، کتاب حاضر با مد نظر قرار دادن سازه "سبک زندگی"، سعی در واکاوی و بررسی جامعه‌شناختی این موضوع در بین جوانان را دارد. بنابراین توجه به سبک زندگی و تمایز در مدرنیته، از اهمیت بسزایی در حوزه مطالعات فرهنگی برخوردار است. از سویی برای بررسی این‌گونه مفاهیم، توجه به زمینه‌های نظری و تجربی آن می‌تواند راهگشای تحقیقاتی باشد که قصد بررسی این قبیل از مفاهیم را دارند. به همین منظور در کتاب حاضر سعی شده با مرور نظریه‌های صاحب‌نظرانی همچون بوردیو، گیدنز و... صیغه نظری این مفهوم تا حدی معین گردد تا فضای ذهنی برای بررسی آن فراهم شود. افزون بر این، در دهه‌های گذشته سبک زندگی افراد، معرف ثروت، جایگاه اجتماعی و شاخصی برای تعیین طبقه اجتماعی افراد بشمار می‌رفت. اما با تغییراتی که فضای اجتماعی مدرنیته متأخر به وجود آورده، دیگر نمی‌توان تمایز بخشی افراد را تنها بر اساس مفاهیمی همچون طبقه اجتماعی آنها تبیین نمود، لذا در رویکردهای جدید که تغییرات و شالوده شکنی‌های شگرفی در حوزه‌های مختلف صورت گرفته، سبک زندگی در متن تغییرات فرهنگ مدرنیته و رشد

فرهنگ مصرف گرایی به عنوان یکی از شاخصه‌های ایجاد تمایز، معنا پیدا کرده است. بر این اساس، این ایده در بین صاحب‌نظران حوزه مطالعات فرهنگی شکل گرفته که "سبک زندگی" راهی برای تعریف هویت افراد بشمار می‌رود. از آنجایی که مفاهیمی همچون مصرف و انتخاب در مفهوم "سبک زندگی" نهفته‌اند، این مکانیسم‌ها حکایت از آن دارند که "سبک زندگی" به مجموعه‌ای از رفتارها تعبیر می‌شود که فرد آن‌ها را بکار می‌گیرد تا نه فقط نیازهای جاری او را برآورده کند بلکه روایت خاصی را که وی برای هویت خود برگزیده، در برابر دیگران مجسم سازد (گیدنز، ۱۳۷۸).

با این وصف کتاب حاضر، محصول تغییرات به وجود آمده در اجتماعات انسانی (رشد روحیه مصرف‌گرایی)، زندگی روزمره انسان و ... است. از سویی علاقه نگارندگان به بررسی "سبک زندگی" از این حیث که سبک زندگی به آگاهی‌های انسان مدرن حول انتخاب‌های روزانه‌اش جهت می‌دهد و همچنین آگاهی از ضعف پژوهش‌های اجتماعی در این حوزه، اهمیت و ضرورت تدوین این کتاب را دوچندان کرده است. کتاب حاضر در شش فصل تدوین شده است: فصل اول، به مرور مبانی نظری "سبک زندگی" می‌پردازد. البته طیف گسترده‌ای از دیدگاه‌های نظری در این زمینه بررسی شده است اما دیدگاه‌های نظری پیر بوردیو و آنتونی گیدنز اصلی‌ترین محورهای این فصل را به خود اختصاص داده‌اند.

فصل دوم، به مبانی روش شناختی بخش پژوهش پیمایشی کتاب می‌پردازد. در این فصل جزئیات مربوط به تعریف مفاهیم، ابزار سنجش، نمونه‌گیری، اعتبار و روایی ابزار تحقیق، تشریح می‌شود. از فصل سوم به بعد مؤلفه‌های سبک زندگی به ترتیب، مصرف محصولات فرهنگی، گذران اوقات فراغت، الگوی خرید لباس، مدیریت ظاهر و الگوی مصرف غذا، به صورت مجزا مورد مطالعه، و نتایج آن‌ها توصیف و تفسیر شده است. در واقع از فصل سوم به بعد، به ارائه یافته‌های توصیفی تحقیق در قالب مؤلفه‌های سبک زندگی، اختصاص داده شده است. همچنین در پایان نیز در فصل هشتم، نتیجه‌گیری کلی از بحث‌های مطرح شده ارائه شده است. افزون بر این، منابعی که برای هر فصل مورد استفاده قرار گرفته‌اند، در انتهای کتاب در قسمت منابع، ذکر شده‌اند. لازم است به این نکته بسیار مهم اشاره داشت، پژوهش تجربی‌ای که این کتاب بر مبنای آن تدوین شده، در حوزه شهری شهرستان بابلسر که در زمره شهرهای توریستی ایران قلمداد می‌شود، اجرا شده است. از این رو نتایج بدست آمده قابل تعمیم به همه ایران نمی‌باشد. از جمله استان‌هایی که به واسطه سکونت گروه‌های قومی و حتی مذهبی در آن‌ها، دارای زبان‌های بومی و محلی و ذائقه‌هایی خاصی هستند که همین عامل سبب شده تا الگوی سبک زندگی‌شان متفاوت از سایر نقاط ایران باشد. افزون بر این، شهر بابلسر از یک سو یک شهر توریستی محسوب می‌شود و از سوی دیگر به واسطه

وجود نوار ساحلی دریا، زمین‌های کشاورزی برنج و دریاچه خزر که صید ماهی در آن صورت می‌گیرد، فرا گرد متمایزی از سبک زندگی در این شهر، نسبت به مناطقی که از این موهبت‌های خدادادی بی‌بهره‌اند، شکل گرفته است. با این حال کتاب حاضر، آغازی برای تحقیقات پژوهشی در شهرهایی که اقلیم و فرهنگ همسانی مثل شهر بابلسر دارند و همچنین دارای بافت فرهنگی و اقلیمی متفاوتی نیز هستند، قلمداد می‌شود. همچنین انتظار می‌رود این کتاب فصل جدیدی در مطالعات مربوط به الگوی سبک زندگی استان‌ها و شهرهای مختلف و حتی جامعه ایران باز نماید.

در پایان از آقای آرشی ضیاءپور دانشجوی کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی دانشگاه مازندران، به خاطر همکاری در فصل مدیریت بدن و خانم رقیه مسلمی دانشجوی کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی دانشگاه مازندران، به خاطر همکاری در فصل اوقات فراغت این اثر تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

قربانعلی ابراهیمی

(عضو هیات علمی دانشگاه مازندران)

عباس بهنوئی گدنه

بهار ۱۳۹۲